

РЕШЕНИЕ

на Постоянната комисия по стопански науки и управление на НАОА за резултатите от извършено оценяване по процедура за програмна акредитация на професионално направление 3.8 „Икономика“ във Висше транспортно училище „Тодор Каблешков“.

1. Хронология на процедурата

Процедурата е открита с решение на Постоянната комисия по стопански науки и управление от 23.05.2018 г. (Протокол № 16) по искане на висшето училище (вх. № 423/ 14.05.2018 г.).

На заседание, проведено на 03.04.2019 г. (Протокол № 13), на основание чл. 88а, ал. 4 от ЗВО и чл. 12, ал. 6, т. 4 от ПДНАОА, членовете на ПКЧНУ приеха доклада на утвърдената с решение на Акредитационния съвет на НАОА от 08.11.2018 г. (Протокол № 19) експертна група в състав:

1. Доц. д-р Мария Станимирова, Икономически университет – Варна
2. Доц. д-р Иванка Димитрова, Русенски университет “Ангел Кънчев“
3. Неда Чехларова, студент в Лесотехнически университет

Наблюдаващ процедурата от ПКЧНУ: доц. д-р Емил Георгиев Трифонов

Експертната група е извършила проверка във висшето училище през периода от 10.12.2018 г. до 12.12.2018 г.

2. Констатации и оценки за изпълнението на критериите за програмна акредитация на професионално направление в съответствие със стандартите и насоките за осигуряване на качеството в Европейското пространство за висше образование (ESG) – част 1 (1-10) и по смисъла на чл. 78, ал. 3 от ЗВО (Таблица 4):

Въз основа на изводите в доклада на експертната група ПКЧНУ направи следните констатации и оценки за изпълнението на критериалната система:

Констатации за изпълнението на критерий 1.1 в съответствие със стандарт 1 от ESG – част 1 (1-10): „При извършване на обучение в професионалното направление се поддържа и развива политика за осигуряване на качеството, която се оповестява и е част от стратегическото управление на висшето училище“.

Основното звено, осигуряващо обучението в ПН 3.8 „Икономика“ е факултет „Транспортен мениджмънт“, а първичното обучаващо звено е катедра „Икономика и счетоводство в транспорта“. В съответствие с публично оповестените мисия, стратегически цели и приоритети, обучението по ПН 3.8 „Икономика“ във ВТУ се осъществява в ОКС „Бакалавър“ и „Магистър“ в редовна и задочна форма и в ОНС „Доктор“ в редовна, задочна и самостоятелна форма.

Изградена е СУК, в съответствие с международния стандарт ISO 9001:2015 и чл. 6, ал.4 от ЗВО, която е интегрирана с действащата система за оценяване и поддържане на качеството на обучението и на академичния състав (СОПКОАС). Периодично се планират и осъществяват вътрешни одити с цел ефективно поддържане на СУК. За последните пет години са организирани и проведени 100% от планираните вътрешни одити за оценка на качеството и функциониране на програмите за обучение. Разработен е Оперативен план за постигане на стратегическите цели и приоритетите за развитието на ВТУ. Ръководството на висшето училище е поставило цели, свързани с научноизследователската и приложна дейност, насочени към повишаване на квалификацията на преподавателите, активизиране на научноизследователската дейност на студентите и включването им в изследователски екипи и научни проекти. Научноизследователската дейност се трансферира в учебния процес чрез включване на студенти и докторанти в изпълнение на научноизследователски проекти, и актуализация на учебните програми по специални дисциплини от ПН 3.8 „Икономика“.

Констатации за изпълнението на критерий 1.2 в съответствие със стандарт 1 от ESG – част 1 (1-10): „Управление на качеството на образованието“.

Организация за управление на качеството на обучение във ВТУ се гарантира чрез изградената СОПКОАС, която съответства на СУК по ISO 9001. Провеждат се обучения за осигуряване на качеството, в съответствие с ISO 9001, в които участват преподаватели от ПН 3.8 „Икономика“. Не се отчитат проведени семинари за обмен на опит за осигуряване на качеството на учебния процес в професионалното направление. Разработен е и се прилага Етичен кодекс, който регламентира спазването на етичните норми и правила за поведение, както и прилагането на принципите на академичната и научна

етика. Спазването на принципите на научната етика се гарантира и чрез сформирана Комисия по етика. За анализирания период няма документирани случаи на изпитна измама. Отчита се един случай на плагиатство като са предприети съответни мерки срещу тази неетична проява.

Констатации за изпълнението на критерий 2.1 в съответствие със стандарт 2 от ESG – част 1 (1-10): „Висшето училище извършва обучение по професионалното направление като прилага процедури за разработване, одобряване, наблюдение и обновяване на учебната документация (квалификационни характеристики, учебни планове и програми и др.) при съдействието на представители на партньорски организации, студенти и други заинтересовани страни”.

Обучението на студентите от ПН 3.8 „Икономика" се осъществява по учебна документация с регламентирана структура, разработвана по утвърдени макети. В структурата на квалификационната характеристика и учебните програми по отделни дисциплини не са разграничени знания, умения и компетентности, придобивани в процеса на обучение. Регламентирана производствена практика има в учебния план само на една от двете специалности в ОКС „Бакалавър“. Използват се общоуниверситетски и факултетни инициативи, свързани с практическата насоченост на обучението. При актуализиране на учебната документация участват представители на студенти и работодатели. При оценяването на постиженията на студентите от ПН се използват ясно определени, обосновани и предварително огласени критерии за оценка на получената теоретична и практическа подготовка. Прилаганата система за оценяване позволява да се докажат придобитите от студентите в хода на обучението знания, умения и компетенции. Във ВТУ се прави сравнителен анализ на учебната документация в ПН 3.8 „Икономика“ със сродни опазователни програми в други висши училища, предимно от чужбина. Прилагането на Европейската система за трансфер и натрупване на кредити (ECTS) в учебния процес осигурява условия за входяща и изходяща студентска мобилност. Спазват се вътрешни стандарти за качество на обучението, заложи в предписанията за разработване, обсъждане, приемане, утвърждаване и актуализиране на учебната документация. Проучва се степента, в която изучавани учебни програми кореспондират с изискванията на пазара на труда. Налице са процедури за проучване мненията на потребители на кадри и на студентите по въпроси, касаещи учебния процес и реализацията на пазара на труда. Създадени са условия, но не е регламентиран период на актуализиране на учебните планове и програми, при отчитане мненията на заинтересованите страни. В структурата на учебните планове е налице различно съотношение между броя на задължителните, избираемите и факултативните дисциплини за специалностите в ОКС „Магистър“ (в един от учебните планове няма предложени избираеми дисциплини, а в друг - липсват факултативни дисциплини).

Констатации за изпълнението на критерий 3.1 в съответствие със стандарт 3 от ESG – част 1 (1-10): „Съществува система от правила и дейности, свързани със стимулиране на мотивацията и активната позиция на студентите в процеса на обучение по съответното професионално направление”.

Обучението в специалностите от ПН 3.8 „Икономика“ във ВТУ „Тодор Каблешков“ се провежда според съвременните изисквания, отразени във външни и вътрешни нормативни документи. Създадена е действаща система и организация за активното включване на студентите в практически занятия, стимулиращи творческата им активност. Провеждат се периодични проучвания за интереса към образователните програми от ПН, както и за реализацията и повишаване на квалификацията на завършилите специалности от професионалното направление. Прилагат се съвременни и оповестени в учебната документация методи за оценяване постиженията на студентите. Налице са условия за обратна връзка между преподаватели и студенти, реализирана чрез преки контакти, часове за консултации, организирани срещи и други форми. Системата за провеждане на изпитни процедури е нормативно регламентирана, като е осигурена публичност на системата за оценяване чрез уебсайта на висшето училище. Съществува практика за включване на представител от практиката в държавните изпитни комисии за защита на дипломни работи в ОКС „магистър“. В утвърдената система от нормативни документи, свързани с качеството на обучението, е заложен регламент за осъществяване на текущ мониторинг и анализ на резултатите от обучението, който включва участие на студенти и работодатели. Разглеждането и решаването на жалби на студенти и докторанти е институционализирано чрез вътрешната нормативна уредба и е отговорност и задължение на Ректора. Във ВТУ няма създадена комисия за разглеждане на жалби с участието на студенти. През акредитационния период няма подадени студентски жалби в ПН 3.8 „Икономика“.

Констатации за изпълнението на критерий 4.1 в съответствие със стандарт 4 от ESG – част 1 (1-10): „Институцията оповестява публично приетите от нея документи, очертаващи „жизнения цикъл” на студента: прием в съответното професионално направление, развитие, признаване и дипломиране, както и доказателства за последователното им и прозрачно прилагане”.

Налице е практика за прилагане на предварително оповестените вътрешни нормативни актове и процедури, които обхващат целия „жизнен цикъл“ на българските и чуждестранни студенти и докторанти, вкл. привличане, прием, адаптиране и реализация. Регламентирани са редът и организацията по признаване на висше образование и завършени периоди на обучение в чуждестранни висше училища на основата на нормативно приети документи. Създадена е среда за мобилност на студенти и докторанти, включваща правила за академично признаване на периоди на обучение и практика в чужбина. Наблюдава се известно активизиране участието на студенти и докторанти в осъществяване на мобилност. Осигурени са възможности и стимули за включване на студентите и докторантите от ПН в изпълнението на изследователски проекти. За периода се наблюдава нарастване на относителния дял на участващите студенти и докторанти в изследователски проекти спрямо броя на обучаваните в ПН 3.8 „Икономика“. Спазени са изискванията към съдържанието и формата на основните документи за образование и квалификация, издавани от ВТУ „Тодор Каблешков“. В процес на изграждане е система за проучване, проследяване, анализ и обратна връзка със завършилите студенти, която ще се поддържа от Центъра за кариерно развитие.

Констатации за изпълнението на критерий 5.1 в съответствие със стандарт 5 от ESG – част 1 (1-10): „Институциите имат разработена политика за осигуряване на качествен академичен състав чрез прилагане на прозрачни процедури като част от стратегията за развитие на професионалното направление”.

Утвърдени са и се прилагат процедури за заемане на академични длъжности, които отговарят на законовите изисквания. Обявените конкурси за заемане на академични длъжности показват обновяване на преподавателския състав. Във ВТУ са утвърдени управленски механизми, които са основа за развитие на преподавателския състав. Всички преподаватели са на първи ОТД към висшето училище, като се прилага интердисциплинарен подход в процеса на обучение. 17% от изучаваните дисциплини в ПН 3.8 „Икономика“ се осигуряват от хонорувани преподаватели, преобладаваща част от които са профилиращи дисциплини. Наблюдава се обновяване на професорския състав и нарастване на относителния дял на хабилитираните преподаватели. Към 2018 г., броят на преподавателите, осигуряващи обучението в ПН 3.8 „Икономика“ е 83 души, от които преобладават професорите (45,78%), следвани от доцентите (37,35%), главните асистенти (10,84), асистенти – 2,41% и старши преподаватели – 3,61%. Общо хабилитираният състав съставлява 83,13% от преподавателите. Във възрастовата структура на академичния състав преобладават преподавателите от 56 до 65 год. Висшето училище има изградена система за атестиране на академичния състав по отношение на преподавателската и научноизследователската дейности. При оценката на учебно-преподавателската дейност се взема предвид и студентското мнение. Създадени са условия за изходяща и входяща преподавателската мобилност, като за анализирания период се увеличава броят на преподавателите от ПН 3.8 „Икономика“ участващи в мобилност. Осъществени са 43 изходящи мобилности, от които с цел преподаване – 18 и 25 с цел обучение.

Констатации за изпълнението на критерий 5.2 в съответствие със стандарт 5 от ESG – част 1 (1-10): „Научноизследователска и художествено-творческа дейност на академичния състав и участие на студентите и докторантите в нея”.

Създадени са условия и преподавателите от ПН 3.8 „Икономика“ активно участват в научноизследователска и публикационна дейност. Относителният дял на преподавателите, участващи в проекти варира от 38,5% до 87,5%, по години за анализирания период. Устойчиво е средното участие на един преподавател в проекти (от 1,78 до 2,7 проекта на преподавател на година). Това се отнася и за участието на преподавателите в научни форуми (между 2,1 и 2,5 на преподавател на година). Съществува официално приет ред за включване на студентите и докторантите в научноизследователската дейност на висшето училище. За анализирания период се отчита активна публикационната дейност на преподавателите по проблематиката на ПН 3.8 „Икономика“. За периода 2014 -2018 г. публикационната активност на преподавателите от ПН включва общо 451 научни публикации, от които 114 са в чужбина. Относителният дял на публикациите в реферирани и индексирани издания от общите публикации за периода е съответно 8.6% и 58.1%. Средно на преподавател за периода се отнасят между 1,5 и 2,36 бр. научни публикации, като тенденцията е в

посока на повишение. Публикувани са общо 18 учебника и 21 учебни ръководства. Общият брой на публикациите на преподаватели от ПН 3.8 „Икономика“ е 715 бр. (в т.ч. 676 научни публикации и 39 учебника и учебни помагала), като тенденцията е в посока на тяхното повишение. От общите научни публикации най-висок е относителният дял на статиите (50,73%), следвани от научните доклади (44,67%), студиите (2,51%) и монографиите (2,07%). Най-сериозен ръст в публикациите на преподавателите се отчита през 2018 г., а именно нарастване с 39% спрямо предходната 2017 г. Общият брой на цитиранията на публикации на преподавателите за периода 2014 - 2018 г. е 178 бр., от които съществен относителен дял (41,57%) са в реферирани списания.

Констатации за изпълнението на критерий 6.1 в съответствие със стандарт 6 от ESG – част 1 (1-10): „Има осигурена и непрекъснато развиваща се финансова, материално-техническа и информационна база, необходима за учебно-преподавателската, научноизследователската, художествено-творческата и спортната дейност по професионалното направление, както и подходяща среда за дистанционно обучение, ако провеждат такова”.

ВТУ разполага с добра материална и информационна база, необходима за обучението и научноизследователската дейност, в т.ч.: достатъчни площи, аудитории и работни места; компютри и др. За анализирания период, във висшето училище се разширява материалната и информационната база, като са налични достатъчно компютърни зали с необходимото специализирано оборудване, съобразено с ПН 3.8 „Икономика“ и обучението на кадри в сферата на транспорта. Осигурен е достъп до високоскоростен безжичен интернет за всички преподаватели и студенти от направлението. Библиотечният фонд на ПН 3.8 „Икономика“ се обновява. Осигурен е достъп до информационни мрежи и бази данни, които са на разположение на преподаватели и студенти. Развива се среда за дистанционно обучение, изграден е ЦДО като самостоятелно звено в структурата на висшето училище, обучени са преподаватели за работа с необходимите електронни ресурси и се използват електронни литературни източници при обучение на студентите. Не се провежда дистанционно обучение. Във ВТУ е ясно регламентирано академичното и административно обсъждане на студентите, като основна част от информацията е достъпна на уебсайта на висшето училище с цел подпомагане на тяхното обучение.

Констатации за изпълнението на критерий 7.1 в съответствие със стандарт 7 от ESG – част 1 (1-10): „Институциите имат изградена организация за управление на информацията, свързана с реализацията на обучението по професионалното направление и последващата реализация на завършилите”.

Създадена е система и организация за управление на информацията, свързана с качеството на обучението на студентите и тяхната професионална реализация. Резултатите от ефективността на процесите, свързани с качеството на обучението и потребностите от промяна, се обсъждат на заседания на първичното звено, на ниво факултет и на ниво висше училище. В процес на изграждане е система за връзка със завършили студенти. Тази система ще осигурява информация за реализация на завършилите студенти от ПН 3.8 „Икономика“. Поддържат се собствени информационни масиви за международните постижения в ПН 3.8 „Икономика“ и за актуалността на предлагания учебен материал, при отчитане на спецификата на предлаганите образователни програми.

Констатации за изпълнението на критерий 8.1 в съответствие със стандарт 8 от ESG - част 1 (1-10): „Институциите публикуват ясна, точна, обективна, актуална и лесно достъпна информация за всички дейности, свързани с обучението по професионалното направление”.

Висшето училище поддържа актуална информация в официалния си сайт относно организацията по кандидатстване и обучение в програмите от ПН 3.8 „Икономика“. В сайта са налични справочници, пътеводители и правила отнасящи се за кандидатстуденти и студенти, които касаят прием, обучение и възможности за професионална реализация. Възможностите за стажантски програми, стипендии и работни места се актуализират редовно и са налични в web-страницата на учебното заведение. Информация за конференции, семинари, информационни дни и др. бива споделяна регулярно в сайта на висшето училище. Процедурите по кандидатстване, селекция, провеждане и отчитане на входяща и изходяща мобилност са ясно описани в изградения модул „Erasmus+“.

Констатации за изпълнението на критерий 9.1 в съответствие със стандарт 9 от ESG – част 1 (1-10): „Институциите извършват регулярен мониторинг (преглед) и актуализиране на учебните програми, съобразно еволюцията на научните знания и технологии, при обучението по професионалното направление”.

Създадена е организация за мониторинг на съответствието на учебната документация в ПН 3.8 „Икономика“ с икономическите и социални потребности на обществото, което дава възможност студентите да развиват практически умения, увеличаващи пригодността им за заетост. Във висшето училище систематично се отчита и анализира успеваемостта на студентите в процеса на тяхното обучение.

Констатации за изпълнението на критерий 10.1 в съответствие със стандарт 10 от ESG – част 1 (1-10): „Институциите извършват планирани дейности за самооценяване и външни оценки на всички учебни програми по професионалното направление”.

За ПН 3.8 „Икономика“ във ВТУ регулярно се осъществяват процеси на самооценки и външни оценки. През изминалия период ПН е преминало успешно през външен одит от НАОА, свързан с процедурите за САНК. Извършен е акредитационен и следакредитационен контрол на професионалното направление. В професионалното направление са създадени условия за поддържане качеството на обучение, както и за анализиране и огласяване на резултатите, свързани с методите на преподаване и оценяване постиженията на студентите. Във ВТУ се проучва конкурентната среда и се поддържат интензивни връзки с конкурентните висши училища в страната и в чужбина. Следят се и се анализират тенденциите при приключване на кандидатстудентската кампания и годишен отчет за проведената кандидат студентска кампания (КСК). Изучават се възможностите за реализация на студенти и докторанти като се проучва състоянието на пазара на труда и тенденциите, както и промените в него. Това води до разкриването на нови специалности в професионалното направление. Има практика за включване в състава на държавните изпитни комисии в ПН 3.8. „Икономика“ на представители на потребители на кадри. За ПН 3.8 „Икономика“ във ВТУ се извършва непрекъснат процес на следакредитационен мониторинг, което гарантира както качеството на институцията, така и постигането на увереност за ролята на дейностите по външно осигуряване на качеството при подготовка на следващата акредитационна процедура. Акредитационния съвет констатира, че две от препоръки на ПКЧНУ са изпълнени, а останалите две се изпълняват.

В резултат на констатациите за резултатите от извършеното оценяване, проведено на **17.04.2019 г. (Протокол № 15)**, на основание чл. 88а, ал. 5, т.1 от ЗВО и чл. 38, ал. 2 от ПДНАОА, членовете на ПКЧНУ гласуваха оценки по критериите за програмна акредитация на професионално направление по десетобалната система, в съответствие с чл. 79, ал. 1 от ЗВО.

След обобщаване на резултатите от гласуването, в съответствие с приетите от Акредитационния съвет на НАОА „Правила за гласуване на процедури за акредитация и за оценяване на проекти”, Постоянната комисия по стопански науки и управление взе следното **РЕШЕНИЕ:**

1. Дава програмна акредитация на професионално направление 3.8 „Икономика“ във Висше транспортно училище „Тодор Каблешков“ на основание обща оценка **8,13 (осем цяло и тринадесет стотни)**.

За ОКС „бакалавър“

- „Икономика на транспорта“ – редовна и задочна форма на обучение.
- „Счетоводство и анализ в транспорта“ – редовна и задочна форма на обучение.

За ОКС „магистър“

- „Икономика на транспорта“ – задочна форма на обучение.
- „Икономика на транспортна фирма“ – редовна и задочна форма на обучение.
- „Икономика на малките и средни предприятия“ – редовна и задочна форма на обучение.

2. Срокът на валидност на акредитацията е пет години, в съответствие с чл. 79, ал. 4 от ЗВО.

3. Определя капацитет на професионално направление направление 3.8 „Икономика“ във Висше транспортно училище „Тодор Каблешков“, за ОКС „бакалавър“ – 550 студенти (редовна и задочна форма на обучение), за ОКС „магистър“ – 170 студенти (редовна и задочна форма на обучение).

Общо за професионалното направление: 720 студенти.

Постоянната комисия по стопански науки и управление формулира следните препоръки:

1. Да се разработи Стратегия за развитие на професионалното направление, отчитаща неговата специфика.
Срок: декември, 2019
2. Учебната документация да се приведе в пълно съответствие с чл. 39, ал. 2 от Закона за висшето образование:
  - a. квалификационните характеристики за ОКС „бакалавър“ и ОКС „магистър“ да се актуализират, с акцент върху компетенциите на завършващите студенти;
  - b. учебните планове за ОКС „бакалавър“ и ОКС „магистър“ да се приведат в съответствие с чл. 41, ал.1 и ал. 2 от ЗВО, като се увеличат възможностите за избор на учебни дисциплини;
  - c. учебните програми по отделните дисциплини да се синхронизират с квалификационните характеристики.Срок: септември 2019 г.
3. Да се разработят, приемат и огласят правила и процедури за преглед и периодично актуализиране на учебната документация.
Срок: септември 2019 г.
4. Да се увеличи броят на хабилитираните преподаватели на ОТД с научна специалност по профилиращите дисциплини, включени в учебния план.
Срок: постоянен

Обща словесна оценка в съответствие с получената числова оценка: съществено съответствие

Председател на ПКСНУ:

(проф. д-р Галина Младенова)